

**ФАКТОРИ ДОВІРИ ДО ІНФОРМАЦІЇ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ:
СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ****СОРОКІНА, ОЛЕКСАНДРА¹****Анотація**

У статті розглянуто чинники формування довіри до інформації як інструмент запобігання злочинному впливу та механізм раціонального осмислення повідомлень, який дозволяє сформувати об'єктивне уявлення щодо процесів дійсності. Проаналізовано класичні роботи, які стосуються довіри в соціальних роботах: Ф. Тьоніса, Ф. Фукуями, П. Штомпки, Т. Лукмана. Дослідження довіри до інформації зосереджується на розумінні того, як встановлюється довіра, її компонентів та впливу на сприйняття інформації. Це є об'єктом дослідження для таких галузей, як передача даних, інформаційні технології та епістемологія, забезпечуючи основу для сприяння довірі в інформаційному суспільстві. Довіра у класичних філософських роботах розглядається як інструмент формування та укріплення соціальних зв'язків, згуртованості та стійкості суспільства в цілому. Визначено, що ключовими факторами довіри до інформації є достовірність самого джерела інформації, сприйняття контенту користувачами, репутація джерела, якість інформації та перевірка фактів, сенсаційність та «передача» довіри. Додатковими факторами виступають сприйняття достовірності джерел інформації та політичні вподобання осіб, сформований науковий консенсус щодо тлумачення певних фактів та процесів, рівень медіаграмотності, двонаправлена комунікація. Сучасні теоретичні підходи до природи довіри до інформації представлені теорією епістемічної довіри, яка ґрунтується на вірі, комунікації, надійності та впевненості; теорії електронної довіри, що розкриває специфіку формування довіри у цифровому середовищі та теорією швидкої довіри, яка відзначається позараціональним впливом. Виявлено, що довіра в інформаційних технологіях є багатогранною і динамічною, включаючи когнітивні, афективні та інституційні компоненти. Довіра до інформації виступає як багатофакторний процес, що залежить від індивідуальних знань, критичного мислення, контексту інформації та медіаграмотності. Проведене авторське дослідження серед молоді міста Запоріжжя підтверджує, що формування довіри відбувається на основі поєднання раціональних оцінок і соціально-культурних чинників.

Ключові слова: довіра, інформація, інформаційне суспільство, інформаційний простір, фактор.

Актуальність та постановка проблеми у загальному вигляді, її зв'язок з важливим науковими і практичними завданнями. В інформаційному суспільстві довіра до інформації виступає фактором, який формує сприйняття дійсності. Критерії, які знаходяться в її основі, визначають якість інформації, що набуває соціального значення та слугує передумовою формування дій у реальному житті. Медіа як інституціоналізована форма поширення інформації, надають канали для її розповсюдження як фізичним, так і юридичним особам. Визначення факторів довіри до неякісної інформації набуває особливого значення в умовах дезінформації, когнітивної маніпуляції, використання персоналізованих алгоритмів та можливостей ШІ. Проблема довіри також пов'язана із питаннями інформаційної безпеки та вразливості свідомості до зовнішнього впливу, що може порушити індивідуальний інформаційний простір та завдати йому шкоди.

Серед негативних наслідків позараціональної довіри до інформації та інформаційних джерел є поширення обманних повідомлень для викрадення особистих даних (фішинг), втрата банківських даних та збережень, викрадення персональних даних і конфіденційної інформації, порушення конфіденційності через злам систем чи інсайдерів, обман через фальшиві дзвінки, листи, повідомлення для викрадення інформації, ненавмисне завдання шкоди життю та здоров'ю (як своєму, так і інших людей) тощо.

Статистичні дані підтверджують значущість цієї проблеми: за останні роки в Україні кількість інформаційних злочинів значно збільшилась. За останні п'ять років кількість інформаційних злочинів зросла щонайменше у 2,5 рази. У 2024 році було зафіксовано приблизно 2,5 злочинів в інформаційній сфері, повідомлено про підозру 1,7 тисячам осіб, а кількість кримінальних проваджень, пов'язаних із такими порушень, сягала 3,5 тисячі. Внаслідок продовження повномасштабного вторгнення, яке розпочалось у 2022 році, Україна постійно виступає об'єктом цілеспрямованих

¹ Запорізький національний університет (Запоріжжя, Україна)
E-mail: sorokina.soc@gmail.com
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-0058-1848>

дій, які порушують законодавство в інформаційній сфері (у 2024 році було зафіксовано понад 4300 інцидентів, що на 69,8% більше, ніж у 2023 році). Загальні збитки від інформаційних злочинів щорічно складають понад 168 млн. грн. Основною проблемою ідентифікації даних порушень є складність розслідування і низький відсоток притягнення винних до відповідальності, що пов'язано з якістю збирання доказів і нестачею кваліфікованих спеціалістів (У 2024 році кількість кібератак на Україну зросла на 70%, 2025).

Дослідження довіри до інформації зосереджується на розумінні того, як встановлюється довіра, її компонентів та впливу на сприйняття інформації. Це є об'єктом дослідження для таких галузей, як передача даних, інформаційні технології та епістемологія, забезпечуючи основу для сприяння довірі в інформаційному суспільстві.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, у яких представлено вирішення даної проблеми. Сучасні філософські дослідження довіри до інформації заглиблюються в її епістемічну природу наслідки для взаємодії між людиною та даними. Довіра, особливо епістемічна довіра, є фундаментальною в оцінці достовірності та надійності джерел інформації. Б. Маккроу виділяє чотири ключові компоненти довіри: віру, комунікацію, надійність та впевненість, які разом створюють епістемічне підґрунтя (McGraw, 2015). Це поняття поширюється на оцінку достовірності інформації, припускаючи, що епістемічні переконання, або переконання щодо природи знань, відіграють значну роль у тому, чи довіряють люди науковим джерелам, що, у свою чергу, впливає на переконання щодо конкретних тверджень.

А. Керен зазначає, що модель епістемічної довіри передбачає, що довіра до інформації ґрунтується не лише на вірі в правдивість інформації, але й на компетентності та чесності комунікатора. Довіра передбачає віру в достовірність інформації або інформатора (Keren, 2020). Ця віра в достовірність призводить до каліброваної довіри – стану, що досягається шляхом критичної оцінки представленої інформації, особливо в контексті візуалізації даних (Elhamdadi, Gaba, Xiong, Kim Y.-S., 2022).

За М. Таддео оцінка та динаміка довіри особливо важливі в цифровому середовищі, де інформацію необхідно оцінювати з точки зору електронної довіри або довіри, характерної для онлайн-взаємодії. Така форма довіри включає етичні наслідки довіри до цифрових джерел

та досліджує, як вона встановлюється та підтримується з часом (Taddeo, 2009). З філософської точки зору, дебати щодо довіри проходять між концепціями, які пов'язують довіру з переконаннями, та концепціями, які стверджують, що довіра не вимагає таких переконань.

В інформаційному суспільстві дослідження довіри розглядається у її зв'язку з розвитком ІТ-систем. Довіра до сфери ІТ є багатогранною та включає різні форми, такі як афективна, когнітивна та інституційна довіра. Динамічний характер довіри в ІТ-системах відображає складність взаємодії людини з технологіями та підкреслює необхідність постійного вивчення довіри в міру розвитку технологій та суспільних контекстів (Lacity, Steelman, Schuetz, Kuai, 2024).

«Швидка» довіра, яку часто спостерігають у тимчасових віртуальних системах, функціонує на основі швидкого формування довіри та спирається на такі механізми, як передача довіри та функції переконань. Ця концепція підкреслює, як довіру можна швидко встановити та на неї можна покластися в тимчасових умовах, що підтверджується такими моделями, як теорія функцій переконань Демпстера-Шейфера (Xu, Feng, Wu, Zhao, 2007).

Довіра до джерел інформації, пов'язаних з управлінням ризиками, передбачає багаторівневу концептуалізацію, що враховує соціально-культурні та індивідуальні характеристики, інституційні атрибути, аспекти ризику та специфічні властивості інформації. Це підкреслює, як на довіру в управлінні ризиками впливає низка факторів, які взаємодіють на кількох рівнях (Chrysoschoidis, Strada, Krystallis, 2009).

У ширшому сенсі довіра до інформації впливає на її сприйняття та прийняття в суспільстві. Вона формує те, як люди взаємодіють з технологічними системами та керують сприйнятими ризиками, пов'язаними з новими технологіями. Загальна довіра та впевненість безпосередньо впливають на сприйняття ризику, що вказує на те, що вищий рівень довіри корелює зі зниженням сприйнятих ризиків (Siegrist, Gutscher, Earle, 2005).

Мета статті. Метою статті є виділення факторів довіри до інформації, які сприяють тому, що вона починає використовуватись соціальним суб'єктом в його діяльності задля перетворення дійсності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, у яких представлено вирішення даної проблеми і на які спирається автор. Звертаючись

до класичних концепцій, важливий внесок у дослідження питання довіри був зроблений Ф. Тьонісом, Ф. Фукуямою, П. Штомпкою, Т. Лукманом. Ф. Тьоніс у праці «Спільнота та суспільство» аналізував соціальні аспекти виникнення довіри у соціальних відносинах. Довіра як соціальне явище була визначена ним як ключова умова стабільності і солідарності в суспільстві, яка здатна утворюватись на двох типах соціальних утворень: на особистих, емоційних зв'язках, близькості і традиціях (Gemeinschaft) та на формалізованих та раціональних процедурах (Gesellschaft). Довіра та недовіра є діалектично пов'язаними в соціальних відносинах: недовіра може перетворюватися на довіру і навпаки (Тьоніс, 2005).

Ф. Фукуяма досліджував феномен довіри та її вплив на соціальний і економічний розвиток суспільств. Його теорія довіри базується на ідеї, що саме довіра є «соціальним клеєм», який утримує суспільства разом та сприяє економічному зростанню. Довіра виходить за межі економічних угод і є базовою умовою соціального капіталу, що знижує транзакційні витрати і збільшує продуктивність, а її рівень залежить від історичних, культурних і інституційних факторів, що пояснює різні траєкторії економічного розвитку. Ф. Фукуяма виділяє два типи довіри: персоналізовану (базується на особистих відносинах) і інституційну (віра в ефективність і чесність інститутів), де високий рівень інституційної довіри є характерним для розвинених демократичних суспільств та необхідний для ефективного управління. Довіра також розглядається як двосторонній процес, що включає віру в надійність інших та здатність бути відкритим і чутливим (Фукуяма, 1995).

П. Штомпка аналізував довіру у вимірах відносин, особистісної характеристики та майбутніх непередбачених дій інших людей. Він підкреслює культурний аспект довіри, вважаючи, що вона формується і відтворюється в контексті культури певного суспільства. Саме формування культури довіри важливе для стабільності і прогресу суспільства, а її дефіцит веде до «синдрому недовіри», який є характерним для посткомуністичних країн (Штомпка, 2020).

Т. Лукман розглядає довіру як стратегію в системах з високим рівнем невизначеності та складністю соціальних взаємодій. Довіра виступає як механізм подолання подвійної взаємозалежності, коли поведінка однієї людини залежить від пове-

дінки іншої і навпаки, що створює невизначеність. Т. Лукман пов'язує довіру з поінформованістю та уповноваженням знанням, але визнає, що завжди залишається ризик зради довіри. Як і Ф. Тьоніс, він поділяє думку, що довіра є умовою для соціальної згуртованості та стабільності, але водночас вона передбачає певний рівень ризику і свободи вибору (Luhmann, 1982).

Г. Санна та Д. Лагнадо відмічають, що у певних сферах соціального життя довіра до джерел інформації та її вплив на оновлення переконань є критично важливими, особливо при роботі з дезінформацією. Наприклад, оновлення переконань у відповідь на суперечливу інформацію значною мірою залежить від сприйнятої надійності джерела. Надійні джерела допомагають людям коригувати свої переконання ефективніше, ніж менш надійні (Sanna, Lagnado, 2025). Ці дослідження підкреслюють, що достовірність джерел інформації, довіра, яка їм приписується, та прихильності людям структури переконань відіграють ключову роль у тому, як довіра формується та підтримується в контексті оцінки інформації.

Довіра до інформації в інформаційному просторі залежить від багатьох факторів, пов'язаних з достовірністю джерела інформації та тим, як користувачі сприймають контент і взаємодіють з ним. Ключові фактори включають: достовірність та репутацію джерела, достовірність користувачів, якість інформації та перевірка фактів; алгоритми інформаційної платформи, сенсаційність та передачу довіри.

Достовірність джерела, яке поширює інформацію, відіграє вирішальну роль у встановленні довіри. Інформація з авторитетних новинних агентств або довірених осіб, швидше за все, буде сприйматися як достовірна, ніж інформація з сумнівних або невідомих джерел (Sterrett, Malato, Benz, Kantor, Tompson, Rosenstiel, Sonderman, Loker, 2019). Репутація джерела в соціальних мережах також позитивно впливає на сприйняття достовірності інформації (Hamid, Anwar, Hartati, Abror, 2022).

Атрибути та поведінка користувачів у соціальних мережах допомагають в оцінці достовірності інформації. Моделі, що враховують взаємодію та атрибути користувачів, використовуються для оцінки достовірності, зменшуючи вплив дезінформації та допомагаючи оцінці довіри в онлайн-соціальних мережах (Khan, Lee, 2019).

Необхідність фільтрів достовірності вказує на важливість перевірки інформації, що поширю-

ється в соціальних мережах. Установи та окремі особи часто покладаються на краудсорсинг та квазіжурналістські моделі для перевірки контенту, що допомагає вирішувати проблему довіри в динамічних середовищах, таких як управління стихійними лихами (Mehta, Newton, Bruns, 2016).

Оцінки довіри були розроблені для вимірювання рівня довіри окремих користувачів у соціальних мережах. Ці оцінки, які враховують такі фактори, як ідентичність, поведінка та зворотний зв'язок, допомагають визначити достовірність інформації (Roy, Huh, Pfeuffer, Srivastava, 2017).

Спосіб подання інформації, наприклад, через сенсаційні заголовки, може впливати на довіру. Контент у стилі термінових новин може спочатку привертати увагу, але може знизити сприйняття довіри до контенту, якщо з ним не поводитися обережно (Pelau, Pop, Sanda, Stanescu, 2023).

Довіра, що сформувалася в традиційних медіа, може переноситися на платформи соціальних мереж, впливаючи на те, як користувачі сприймають онлайн-контент, особливо в таких контекстах, як інформація про здоров'я, де довіра до онлайн-даних може залежати від їхньої легкості розуміння та розташування (Ye, 2010).

Довіра відіграє вирішальну роль у суспільному прийнятті наукових тверджень та публікацій в інформаційному просторі: вона включає довіру громадськості до достовірності та надійності наукових знань, а також до установ чи осіб, які поширюють ці знання. Факторами суспільної епістемічної довіри виступають:

1) сприйняття достовірності джерел інформації та політичні вподобання осіб. У ситуації, коли громадяни вважають, що факти не є політично сконструйованими, вони більш схильні довіряти науковим джерелам та приймати інформацію незалежно від своїх політичних уподобань. Таким чином, епістемічні переконання, що сприяють науковим джерелам, захищають від заперечення фактів;

2) науковий консенсус та його усвідомлення є ключовим у формуванні суспільного прийняття наукових тверджень. При формуванні образу наукового консенсусу щодо певних питань, це, як правило, збільшує їхнє сприйняття.;

3) довіра громадськості може залежати від того, як повідомляється про наукову невизначеність. Хоча визнання невизначеності іноді може знизити довіру, якщо це не робити обережно, висловлення обмеженої невизначеності має тенденцію підвищувати довіру до прогнозів вчених.

Це свідчить про те, що балансування прозорості в комунікації з запевненням щодо наукових процесів є ключем до зміцнення довіри;

4) стратегії, що сприяють медіаграмотності та критичній оцінці джерел інформації, є вкрай важливими для побудови епістемічної довіри. Навчання громадськості критичному орієнтуванню в інформації та оцінці достовірності, експертності та чесності джерел може дати їй змогу довіряти законним науковим твердженням та відкидати дезінформацію;

5) заохочення двонаправленої комунікації, де наукові органи не лише поширюють інформацію, але й сприймають альтернативні та ненаукові знання, може сприяти більш інклюзивному діалогу. Такий підхід відокремлює «епістемічний авторитет» від простого «наукового авторитету», тим самим підвищуючи суспільну довіру та легітимність наукових тверджень (Johnson, Butterfuss, Harsch, Kendeou, 2024; Lewandowsky, Gignac, Vaughan, 2012).

В цілому епістемічна довіра впливає на те, як громадськість взаємодіє з науковими знаннями та приймає твердження, які стосуються фактів реальності. Побудова та підтримка цієї довіри вимагає прозорої комунікації, визнання наукового консенсусу, медіаосвіти та інклюзивного діалогу для протидії скептицизму та запереченню науки.

Дослідження серед молоді м. Запоріжжя (травень-червень 2025 року), в межах якого були проведені 3 фокус-групи (28 осіб) у віці 17-25 років щодо довіри до інформації дозволяє зробити такі висновки: довіра до джерел інформації є багатофакторним процесом, на який впливає як власний вибір та вподобання, так і найближче оточення, навички критичного мислення та саморефлексії. Механізм формування довіри відрізняється в залежності від типу інформації та рівня попереднього знання самого суб'єкта: чим більшою є ступінь експертності особи в певній сфері, тим менше вона схильна вибудовувати довіру на вірі чи суб'єктивних чинниках. У сферах, які стосуються повсякденного життя, але особа не має високого рівня знання (юриспруденція, охорона здоров'я) вона схильна використовувати опору на здоровий глузд, звичні практики поведінки та принципи раціональності, які є їй притаманними. Опору на факти та свідоме використання фактчекінгу молодь використовує у випадках, коли інформація суперечить попередньо сформованому знанню, виглядає сенсаційною або викли-

кає надмірний емоційний відгук (в основному негативний). Учасники дослідження відмітили зростання особистого рівня довіри до офіційних повідомлень з початку повномасштабного вторгнення та зацікавленість у розвитку критичного мислення та медіаграмотності з причин побоювання стати жертвами злочинів в інформаційній сфері або бути введенними в обману політично забарвленими повідомленнями.

Висновки дослідження і перспективи подальших пошуків у даному напрямку. Соціально-філософський аналіз факторів довіри до інформації в інформаційному суспільстві як ключового елемента формування сприйняття дійсності показує, що довіра до інформації ґрунтується на раціональному та позараціональному підґрунті. Такі раціональні критерії як якість, достовірність та соціальне значення інформаційного контенту набувають особливої актуальності в умовах використання технік дезінформації, маніпуляцій та використання штучного інтелекту. Довіра виступає фактором, який формує поведінкові реакції суб'єктів у реальному житті, що може перетворити її на об'єкт недоброчесної поведінки, що проявляється у поширенні інформаційних злочинів:

фішингу, крадіжок особистих даних, порушенні конфіденційності тощо.

Класичні і сучасні соціальні теорії довіри, зокрема Ф. Тьоніса, Ф. Фукуями, П. Штомпки та Н. Лукмана розглядають довіру як соціальний феномен, котрий забезпечує стабільність, солідарність і згуртованість суспільства, а також як активний механізм взаємодії в умовах невизначеності. Сучасні теоретичні підходи до природи довіри до інформації представлені теорією епістемічної довіри (яка ґрунтується на вірі, комунікації, надійності та впевненості), теорією електронної довіри (що є специфічною для цифрового середовища) та теорією швидкої довіри (як визначається позараціональним впливом). Виявлено, що довіра в інформаційних технологіях є багатогранною і динамічною, включаючи когнітивні, афективні та інституційні компоненти.

Довіра до інформації визначається як багатфакторний процес, що залежить від індивідуальних знань, критичного мислення, контексту інформації та медіаграмотності. Проведене авторське дослідження серед молоді міста Запоріжжя підтверджує, що формування довіри відбувається на основі поєднання раціональних оцінок і соціально-культурних чинників.

Список використаних джерел

- У 2024 році кількість кібератак на Україну зросла на 70%. URL: <https://imi.org.ua/news/u-2024-rotsi-kilkist-kiberatak-na-ukrayinu-zroslo-na-70-i65931>
- McCraw B. W. The Nature of Epistemic Trust. *Social Epistemology*. 2015. Iss. 29(4), P. 413-430.
- Keren A. Trust and Belief. *The Routledge Handbook of Trust and Philosophy*. Routledge, 2020. P. 109-120.
- Elhamdadi H., Gaba A., Xiong C., Kim Y.-S. How Do We Measure Trust in Visual Data Communication? *2022 IEEE Evaluation and Beyond – Methodological Approaches for Visualization (BELIV)* –17-17 October 2022. Oklahoma City, OK, USA, 2022. P. 85-92.
- Taddeo M. Defining Trust and E-Trust. *International Journal of Technology and Human Interaction*. 2009. Iss. 5(2). P. 23-35.
- Lacity M. C., Steelman Z. R., Schuetz S. W., Kuai L. IT's a matter of trust: Literature reviews and analyses of human trust in information technology. *Journal of Information Technology*. 2024. Retrieved from: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/02683962231226397>
- Xu G., Feng Z., Wu H., Zhao D. Swift Trust in a Virtual Temporary System: A Model Based on the Dempster-Shafer Theory of Belief Functions. *International Journal of Electronic Commerce*. 2007. Vol. 12, No. 1. P. 93-126.
- Chryssochoidis G., Strada A., Krystallis A. Public trust in institutions and information sources regarding risk management and communication: towards integrating extant knowledge. *Journal of Risk Research*. 2009. Vol. 12, No. 2. P. 137-185.
- Siegrist M., Gutscher H., Earle T. C. Perception of risk: the influence of general trust, and general confidence. *Journal of Risk Research*. 2005. Vol. 8, No. 2. P. 145-156.
- Тьоніс Ф. Спільнота та суспільство: основні поняття чистої соціології. Київ : Дух і літера, 2005. 262 с.
- Fukuyama F. Trust: The Social Virtues and the Creation of Prosperity. New York : Free Press, 1995. 447 p.
- Штомпка П. Соціологія. Аналіз суспільства. Львів : Колір ПРО, 2020. 800 с.
- Luhmann N. Trust and Power. Chichester; New York; Brisbane; Toronto : John Wiley & Sons Inc., 1982. 224 p.
- Sanna G. A., Lagnado D. Belief updating in the face of misinformation: The role of source reliability. *Cognition*. 2025. Vol. 258. 106090.

- Sterrett D., Malato D., Benz J., Kantor L., Tompson T., Rosenstiel T., Sonderman J., Loker K. Who Shared It?: Deciding What News to Trust on Social Media. *Digital Journalism*. 2019. Vol. 7, No. 6. P. 783-801.
- Hamid R. S., Anwar S. M., Hartati A., Abror A. The role of social media in the political involvement of millennials. *Spanish Journal of Marketing – ESIC*. 2022. Vol. 26, No. 1. P. 61-79.
- Khan J., Lee S. Implicit User Trust Modeling Based on User Attributes and Behavior in Online Social Networks. *IEEE Access*. 2019. Vol. 7. P. 142826–142842.
- Mehta A. M., Newton J., Bruns A. Trust, but verify: social media models for disaster management. *Disasters*. 2016. Vol. 41, No. 3. P. 549-565.
- Roy A., Huh J., Pfeuffer A., Srivastava J. Development of Trust Scores in Social Media (TSM) Algorithm and Application to Advertising Practice and Research. *Journal of Advertising*. 2017. Vol. 46, No. 2. P. 269-282.
- Pelau C., Pop M.-I., Sanda G., Stanescu M. The Breaking News Effect and Its Impact on the Credibility and Trust in Information Posted on Social Media. *Electronics*. 2023. Vol. 12, No. 2, P. 423.
- Ye Y. Correlates of Consumer Trust in Online Health Information: Findings From the Health Information National Trends Survey. *Journal of Health Communication*. 2010. Vol. 16, No. 1. P. 34-49.
- Johnson V., Butterfuss R., Harsch R., Kendeou P. Patterns of belief and trust in climate change information. *Journal of Research in Science Teaching*. 2024. Vol. 62, No. 3. P. 655-683.
- Lewandowsky S., Gignac G. E., Vaughan S. The pivotal role of perceived scientific consensus in acceptance of science // *Nature Climate Change*. 2012. Vol. 3, No. 4. P. 399-404.

References

- Institute of Mass Information. (2024, September 2). U 2024 rotsi kilnist kiberatak na Ukrainu zroslo na 70%. <https://imi.org.ua/news/u-2024-rotsi-kilnist-kiberatak-na-ukrayinu-zroslo-na-70-i65931>
- Mccraw, B. W. (2015). The nature of epistemic trust. *Social Epistemology*, 29(4), 413–430. <https://doi.org/10.1080/02691728.2015.1015064>
- Keren, A. (2020). Trust and belief. In P. Faulkner & T. Simpson (Eds.). *The Routledge handbook of trust and philosophy?* Routledge. 109–120..
- Elhamdadi, H., Gaba, A., Xiong, C., & Kim, Y.-S. (2022). How do we measure trust in visual data communication? In 2022 IEEE Evaluation and Beyond – Methodological Approaches for Visualization (BELIV), 85–92. <https://doi.org/10.1109/BELIV57956.2022.00017>
- Taddeo, M. (2009). Defining trust and e-trust. *International Journal of Technology and Human Interaction*, 5(2), 23–35. <https://doi.org/10.4018/jthi.2009040102>
- Lacity, M. C., Steelman, Z. R., Schuetz, S. W., & Kuai, L. (2024). IT's a matter of trust: Literature reviews and analyses of human trust in information technology. *Journal of Information Technology*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1177/02683962231226397>
- Xu, G., Feng, Z., Wu, H., & Zhao, D. (2007). Swift trust in a virtual temporary system: A model based on the Dempster-Shafer theory of belief functions. *International Journal of Electronic Commerce*, 12(1), 93–126. <https://doi.org/10.2753/jec1086-4415120104>
- Chrysoschoidis, G., Strada, A., & Krystallis, A. (2009). Public trust in institutions and information sources regarding risk management and communication: Towards integrating extant knowledge. *Journal of Risk Research*, 12(2), 137–185. <https://doi.org/10.1080/13669870802637000>
- Siegrist, M., Gutscher, H., & Earle, T. C. (2005). Perception of risk: The influence of general trust, and general confidence. *Journal of Risk Research*, 8(2), 145–156. <https://doi.org/10.1080/1366987032000105315>
- Tonis, F. (2005). *Spilnota ta suspilstvo: Osnovni poniattia chystoi sotsiologii* Community and society: Basic concepts of pure sociology]. Kyiv: Dukh i litera.
- Fukuyama, F. (1995). *Trust: The social virtues and the creation of prosperity*. Free Press.
- Sztompka, P. (2020). *Sotsiologhiia. Analiz suspilstva*. Sociology. Analysis of society. Lviv: Kolir PRO.
- Luhmann, N. (1982). *Trust and power*. John Wiley & Sons.
- Sanna, G. A., & Lagnado, D. (2025). Belief updating in the face of misinformation: The role of source reliability. *Cognition*, 258, 106090. <https://doi.org/10.1016/j.cognition.2025.106090>
- Sterrett, D., Malato, D., Benz, J., Kantor, L., Tompson, T., Rosenstiel, T., Sonderman, J., & Loker, K. (2019). Who shared it?: Deciding what news to trust on social media. *Digital Journalism*, 7*(6), 783–801. <https://doi.org/10.1080/21670811.2019.1623702>
- Hamid, R. S., Anwar, S. M., Hartati, A., & Abror, A. (2022). The role of social media in the political involvement of millennials. *Spanish Journal of Marketing – ESIC*, 26(1), 61–79. <https://doi.org/10.1108/sjme-08-2021-0151>
- Khan, J., & Lee, S. (2019). Implicit user trust modeling based on user attributes and behavior in online social networks. *IEEE Access*, 7, 142826–142842. <https://doi.org/10.1109/access.2019.2943877>

Mehta, A. M., Newton, J., & Bruns, A. (2016). Trust, but verify: Social media models for disaster management. *Disasters*, 41(3), 549–565. <https://doi.org/10.1111/disa.12218>

Roy, A., Huh, J., Pfeuffer, A., & Srivastava, J. (2017). Development of trust scores in social media (TSM) algorithm and application to advertising practice and research. *Journal of Advertising*, 46*(2), 269–282. <https://doi.org/10.1080/00913367.2017.1297272>

Pelau, C., Pop, M.-I., Sanda, G., & Stanescu, M. (2023). The breaking news effect and its impact on the credibility and trust in information posted on social media. *Electronics*, 12(2), 423. <https://doi.org/10.3390/electronics12020423>

Ye, Y. (2010). Correlates of consumer trust in online health information: Findings from the Health Information National Trends Survey. *Journal of Health Communication*, 16(1), 34–49. <https://doi.org/10.1080/10810730.2010.529491>

Johnson, V., Butterfuss, R., Harsch, R., & Kendeou, P. (2024). Patterns of belief and trust in climate change information. *Journal of Research in Science Teaching*, 62(3), 655–683. <https://doi.org/10.1002/tea.21967>

Lewandowsky, S., Gignac, G. E., & Vaughan, S. (2012). The pivotal role of perceived scientific consensus in acceptance of science. *Nature Climate Change*, 3(4), 399–404. <https://doi.org/10.1038/nclimate1720>

OLEKSANDRA, SOROKINA – Candidate of Philosophical Sciences,
Associate Professor of Sociology Department,
Zaporizhzhia National University (Zaporizhzhia, Ukraine)
E-mail: sorokina.soc@gmail.com
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-0058-1848>

FACTORS OF TRUST IN INFORMATION IN THE MODERN SOCIETY: A SOCIAL-PHILOSOPHICAL ANALYSIS

Abstract

The article examines the factors of trust formation in information as a tool for preventing criminal influence and a mechanism for rational understanding of messages, which allows forming an objective idea of the processes of reality. The classic works on trust in social works are analyzed: F. Tönnies, F. Fukuyama, P. Sztompka, T. Luckmann. Research on information trust focuses on understanding how trust is established, its components, and the impact on information perception. It is a subject of research for fields such as data communication, information technology, and epistemology, providing a framework for promoting trust in the information society. Trust in classical philosophical works is considered as a tool for forming and strengthening social ties, cohesion and stability of society as a whole. It is determined that the key factors of trust in information are the reliability of the information source itself, the perception of content by users, the reputation of the source, the quality of information and fact-checking, sensationalism and «transfer» of trust. Additional factors are the perception of the reliability of information sources and political preferences of individuals, the formed scientific consensus on the interpretation of certain facts and processes, the level of media literacy, two-way communication. Modern theoretical approaches to the nature of trust in information are represented by the theory of epistemic trust, which is based on faith, communication, reliability and confidence; the theory of electronic trust, which reveals the specifics of the formation of trust in the digital environment; and the theory of rapid trust, which is characterized by non-rational influence. It has been found that trust in information technologies is multifaceted and dynamic, including cognitive, affective and institutional components. Trust in information acts as a multifactorial process that depends on individual knowledge, critical thinking, information context and media literacy. The author's research conducted among the youth of the city of Zaporizhzhia confirms that the formation of trust occurs on the basis of a combination of rational assessments and socio-cultural factors.

Key words: trust, information, information society, information space, factor.

© The Authors(s) 2025

This is an open access article under

The Creative Commons CC BY license

Received date 10.06.2025

Accepted date 19.07.2025

Published date 10.08.2025

How to cite: Сорокіна, Олександра. Фактори довіри до інформації в сучасному суспільстві: соціально-філософський аналіз. *HUMANITIES STUDIES: Collection of Scientific Papers* / Ed. V. Voronkova. Zaporizhzhia: Publishing house «Helvetica», 2025. 24 (101). P. 149–155
doi: <https://doi.org/10.32782/hst-2025-24-101-14>